

MUSIKCENTRUM RIKS

Remissvar: Konstnär - oavsett villkor SOU 2018:23

Övergripande är vi glada att denna utredning görs och att den görs så grundligt. Vi kan också se att många av de frågeställningar som vi spelat in finns med i utredningen. Vi känner också en tillfredsställelse över den statistikdel som både ger en tyngd åt utredningen och självklart i vissa fall också visar på mycket stora utmaningar kring att återskapa rimliga villkor för konstnärer, men också en mer rimlig rekrytering när det gäller konstnärernas bakgrund.

Vi tycker kanske att jämställdhetsperspektivet i rapporten är lite svagt även om de komparativa tabellerna lyfter fram detta perspektiv. Vi önskar att arbetet mot skarpa riktlinjer tar hänsyn till detta.

Men det finns en del andra saker som vi tycker saknas. Den oerhört viktiga arbetsmarknaden som handlar om kultur för barn och unga kunde problematiseras ytterligare. Det handlar inte bara om Skapande skola utan också om komplicerade och väldigt olika modeller för subventioner, väldigt olika regionala nivåer och förutsättningar för detta samt den situation som råder på köparsidan, d v s den stressade läraren eller kulturombudet. Relativt små insatser här, och en mer grundläggande samsyn bland landsting och kommuner skulle skapa möjligheter för en omfattande och viktig reform som både skulle tjäna syftet att skapa värdefulla arbetstillfällen men framförallt ge en kvalitetskultur till barn och unga i betydligt högre grad idag.

Ohälsa bland frilansande konstnärer är också ett faktum som vi skulle vilja se en större tyngd i och en koppling till den osäkra situationen. Detta är ett viktigt område, inom vilket det också finns forskning som stödjer att just fria konstnärer är särskilt utsatta. Osäkra arbetsvillkor, ojämna inkomster, krav på hög nivå av nyskapande kombinerat med en framgångsrik image är tydliga stressfaktorer. Inom musiken tillkommer dessutom turnéer som en viktig del i verksamheten och det kan vara svårt att tillgodose hälsosamma villkor för detta. Att skapa stabilare villkor och långsiktighet behövs för hållbarhet i yrket.

Vi önskar också att man pekar på möjligheten och vikten av att stötta klusterbildningar där konstnärer går ihop och skapar mer slagkraftiga modeller. När det gäller jämställdhet ser vi t ex vad kollektiv som upfront, Studio XX och Upfront gör på produktionssidan. Konstmusiksyster och Drömfakulteten är andra bra exempel. Jazzaparat där independentbolag inom jazz gått ihop är ett ytterligare exempel där man kan göra sig starkare genom att gå samman. Men det krävs också vissa ekonomiska stimulansmedel för att dessa initiativ skall få fullt genomslag. Det kan tyckas som mer bred kulturpolitik men vi menar att detta är just en av lösningarna för enskilda konstnärer.

Vi saknar också en lite tydligare problematisering av gränssnittet mellan insatser för att skapa arbetstillfällen och en ren artistutveckling. Mentorskap och rådgivning kring detta är en viktig del av hela musikcentrumrörelsens verksamhet och grunden för ett långt och hållbart artistliv. Musikcentrum kan ta en starkare roll i detta.

Vi skulle också gärna se en utveckling av diskussionerna kring stödformer när det gäller renodlade bidrag utanför konstnärsnämnden som idag är den enda som erbjuder fleråriga bidrag (undantaget större projektbidrag)

Men på det stora hela är det en grundlig utredning som på ett utmärkt sätt lyckas ringa in många av de utmaningar som finns, och som har förstått centrumbildningarnas roll på ett mycket bra sätt.

Nedan följer våra kommentarer till utredningens förslag. Musikcentrum Riks förkortas härmed MCR.

9.2.1 Motiv och inriktning

Förslag: Följande motiv och inriktning ska gälla för konstnärspolitik:

– Grunden för konstnärspolitik är erkännandet av den betydelse konsten har för enskilda och för hela samhällets utveckling och vitalitet. Det motiverar att ansvar för konstnärernas villkor tas inom flera politikområden.

– Konstnärspolitik ska bidra till att konstens frihet, egenvärde och kvalitet kan värnas. Politiken ska bedrivas enligt principen om armlängds avstånd.

- Konstnärspolitiken ska vara anpassad till aktuella behov och ge utrymme för nya konstnärliga uttryck.
- Konstnärernas kunskaper och erfarenheter ska tas tillvara bättre vid förändring, utveckling och förnyelse i samhället.
- Konstnärspolitiken ska medverka till att snedrekryteringen till konstnärliga högskoleutbildningar minskar.
- Konstnärspolitiken ska bidra till möjligheterna att verka professionellt i hela landet som konstnär.

MCR: Det är relativt allmänt hållet och vi har inga invändningar men det är ju vad som görs kring detta som är det viktiga.

9.2.2 Konstnärsbegreppet

Förslag: Förståelsen av begreppet professionell konstnär skiljer sig åt inom olika politikområden beroende på syftet med avgränsningen och begreppet professionell ska förstås i relation till ett yrkesfält. Begreppet måste vara öppet för nya tolkningar och avgränsningar. Alla kända och ännu okända uttryck för konstnärlighet ska därför omfattas av konstnärsbegreppet oavsett om de kan eller inte kan sorteras in i en känd genre eller konstform.

MCR: Det är en rimlig hållning och vi vill att man skall hålla en stor öppenhet mot nya uttryck och sätt att se på konst men det är viktigt att det ändå finns en avgränsning för att konstnärskap skall kunna fungera långsiktigt.

9.2.3 Åtgärder för att stärka konstnärernas professionella arbete

Bedömning: Konstnärspolitiken bör förstärkas med följande inriktning:

- För att förbättra förutsättningarna för konstnärernas professionella arbete krävs att de konstnärliga utbildningarna kompletteras med fortbildning och att snedrekrytering till utbildningarna motverkas, en vidgad arbetsmarknad, bättre förmedlingsinsatser för att konstnärerna ska kunna nå sin publik och marknad, ersättningssystem som tar tillvara konstnärernas intressen, relevanta stöd- och bidragssystem samtökad social trygghet och vissa administrativa förenklingar.
- De kulturinstitutioner med offentligt stöd som erbjuder publikmöten för konsten m.m. är en viktig del av konstnärernas arbetsmarknad och ska ses som en integrerad del av konstnärspolitiken.
- Den ekonomiska ramen för konstnärspolitiken behöver ökas.

MCR: Det är centralt att den ekonomiska ramen ökar vilket vi kommer till senare och som övergripande hållning är detta rimligt men vi vill även här peka på långsiktigheten i insatserna som avgörande.

9.2.4 Måluppfyllelse

Bedömning: Konstnärspolitiken bidrar till att de kulturpolitiska målen kan uppnås. De nuvarande stödordningarna för bidrag till konstnärer bedöms i grunden fungera väl även om vissa förbättringar, moderniseringar och kompletteringar behövs.

MCR: Här vill vi invända. Vi ser en ökad projektifiering och kortsiktighet i stödordningarna och en för stor betoning av signalord som i många fall är svagt definierade av myndigheterna själva. Vi behöver en mer tillitsbaserad stödordning där man på ett bättre sätt blanda kortsiktiga och långsiktiga insatser. Vi ser också att stödordningen är föga anpassad till de förutsättningar som råder t ex bland musikfestivaler och konserter där man måste tydligare koppla stödinsatser som skall stärka möjligheten att få uppdrag med de vilkor som gäller för uppdragsgivarna. På musikområdet behövs en omfattande diskussion kring hur både medel fördelas, av vem och till vilket syfte. Det finns i sammanhanget alldeles för lite medel för synliggörande av konstnärer och den expertis som centrumbildningarna utgör måste tas till vara bättre. Ett helhetsgrepp på musiklivets stödstrukturer vore önskvärt, som också ser till samband och behov vad gäller promotion/affärsutveckling – produktionsled – arrangörsled.

9.3.1 Allmänt om utbildningssystemet

Bedömning: De konstnärliga utbildningarna ger goda förutsättningar för de studerande att etablera sig som konstnärer. Konstnärliga utbildningar medför att viktiga kompetenser tillförs även andra verksamheter som främjar samhällsutvecklingen. Utredningen ser därför inga behov av större förändringar av själva utbildningarna. För att vidmakthålla och utveckla de professionella konstnärskapen behövs dock insatser för fortbildning av konstnärer som befinner sig senare i karriären.

Inom den svenska högskolan hör de konstnärliga högskoleutbildningarna till dem som har mest omfattande snedrekrytering. För att minska snedrekryteringen krävs strategiska insatser.

MCR: Vi menar att de konstnärliga utbildningarna till mycket liten del förbereder konstnärer för den verklighet som väntar. I den mån frilanskunskap finns är den på ad hoc nivå och saknar strategisk bärkraft. Här skulle centrumbildningarna kunna få ett helt annat slags uppdrag. Vi föreläser idag ofta på musikhögskolor om detta men känner att ett större grepp skulle få stora effekter både för musikerna själva och för musiklivet i stort.

9.3.2 Konstnärliga högskolornas satsningar mot snedrekryteringar

Bedömning: *Snedrekryteringen till konstnärliga högskoleutbildningar är bekymmersam och bör motverkas ytterligare. Lärosätenas arbete med breddad rekrytering bör ha en långsiktig karaktär. Universitetskanslersämbetet bör få i uppdrag att i samråd med Universitets- och högskolerådet utvärdera berörda universitets och högskolors arbete för att bredda rekryteringen till konstnärlig högskoleutbildning.*

MCR: Självfallet en viktig fråga men som bör problematiseras ännu tydligare och koppla till samhällsutveckling, socioekonomiska faktorer, ev exkluderande strukturer i kulturlivet, gentrifiering. Vi tror att det inte handlar om rekrytering i första hand utan om betydligt mer komplexa fenomen i hela kulturlivet. Att frågan väcks är dock helt avgörande och vi ställer helt upp för att hjälpa till i arbetet. En enormt brännande politisk fråga inte minst i ljuset av främlingsfientliga politiska krafter och vilken betydelse dessa kommer att ha. Musikcentrum arbetar sedan ett par år med ett större branschöverskridande projekt som tangerar dessa frågor men tar ett större grepp. Tala med oss!

9.3.3 Kulturskolans ansvar

Bedömning: *Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för en utveckling av kulturskolan som gör den mer tillgänglig och jämlik. Utredningen vill understryka vikten av att denna fråga ges prioritet hos både stat och kommun då den i längden påverkar vilka som så småningom finner en väg till de högre konstnärliga utbildningarna.*

MCR: Bra att frågan lyfts (och vi följer med spänning det nystartade centret för kulturskolefrågor) men förutsättningarna är så diametralt olika över landet att mycket stora åtgärder måste till. Även här vill vi peka på de centrumbildningsanslutna konstnärerna som en fortfarande relativt outnyttjad resurs.

9.3.4 Tillgänglighet till konstnärliga utbildningar

Bedömning: *De konstnärliga högskolorna bör överväga insatser för att öka tillgängligheten till konstnärlig högskoleutbildning, t.ex. genom att flytta ut delar av sina aktiviteter till socioekonomiskt svaga bostadsområden. Aktiviteterna bör genomföras i samarbete med lokala aktörer. De konstnärliga högskolorna bör även utveckla distansutbildningen i större utsträckning i syfte att öka tillgängligheten till utbildningarna.*

MCR: Det kan i enstaka fall vara fungerande men vi frågar den bakomliggande analysen. Finns det evidensbaserad kunskap att kulturutövare i utanförskapsområden inte vill stimuleras av andra miljöer än hemmiljön. Vi tror inte att detta skulle få någon större effekt och tror att det skulle dra stora resurser som kunde användas effektivare.

9.3.5 Konstnärliga produktionshus för ungdomar

Förslag: *Ett nytt statsbidrag införs för konstnärliga produktionshus för ungdomar. Syftet med bidraget är att sänka trösklarna till konstnärligt arbete för ungdomar företrädesvis i områden med socioekonomiska utmaningar att utveckla sina konstnärliga förmågor, att ge fler röster plats inom det konstnärliga fältet och att minska snedrekryteringen till de konstnärliga högskolorna. Som mentorer för ungdomarna ska huvudsakligen yrkesverksamma konstnärer knytas till verksamheten. Det nya statsbidraget tillförs en ekonomisk ram på 50 miljoner kronor fr.o.m. 2020.*

MCR: Ett mycket bra och konkret förslag där centrumbildningar kan få en viktig roll att skapa ett varierad kreativ miljö av fungerande förebilder för ungdomarna. Musikcentrum har beredskap att inta en stark och viktig funktion som brobyggare med yrkesnätverk, verktyg, kompetens och erfarenhet för mentorskap.

9.3.6 Fortbildning för konstnärer

Bedömning: De konstnärliga högskolorna bör i större utsträckning erbjuda fristående kurser för att möta behovet och efterfrågan av ett livslångt lärande hos yrkesverksamma konstnärer.

Syftet med utbildningarna bör vara att stärka en yrkesmässig utveckling samt konstnärernas förutsättningar att leva på sitt konstnärliga arbete.

MCR: Mycket viktig fråga, särskilt kring artistutveckling och en hållbar strategi för karriären. Även här vill vi peka på centrumbildningarna som aggregatorer för hur man vidareför best practice både mellan genrer och konstformer.

9.4.1 Allmänt om arbetsmarknaden för konstnärer

Bedömning: Arbetsmarknaden för konstnärer har genomgått stora förändringar, inte minst som en följd av digitaliseringen. Konstnärernas nya arbetsmöjligheter bör tas till vara, deras ställning stärkas och länkarna till arbetsmarknaden förbättras.

Flera åtgärder för en stärkt arbetsmarknad för konstnärer bör vidtas av staten och andra aktörer.

MCR: Vi kan anser att resonemanget kring detta viktiga område är alltför luddigt och okonkret och att man måste gå in och säga vad man menar i varje enskild genre på ett tydligare sätt. Digitalisering för teater och musik är helt olika saker. Det viktiga är vilka insatser som görs och vilket sätt de görs

9.4.2 Digitaliseringens påverkan på konstnärernas

yrkesutövande

Förslag: Regeringen ska ta fram en samlad strategi för digitaliseringen av den offentligt finansierade kulturen. Ett samordningssekretariat inrättas vid Kulturrådet.

Konstnärsnämnden ges i uppdrag att analysera konstnärernas förutsättningar att verka i det nya digitala landskapet. Analysen ska göras i samverkan med upphovsrättsorganisationerna inom de olika konstområdena och Patent- och registreringsverket.

Myndigheten ska utifrån sin analys även utveckla sin rådgivningsverksamhet avseende det digitala området. Tillväxtverket ges i uppdrag att främja konstnärernas utnyttjande av verkets tjänster som rör digitalisering. För genomförandet av strategin och det digitaliseringsarbete som initieras av myndigheterna tillförs en ekonomisk ram på 100 miljoner kronor fr.o.m. 2020.

MCR: Exceptionellt viktig fråga. MEN, låt konstnärsnämnden göra det tillsammans ÄVEN med näringsdepartementet (förutom Tillväxtverket). När vi nu ser en enorm vändning i intäkter för strömmad musik så måste de små aktörerna göra ett kunskapslyft och få en helt ny form av strategiskt tänkande. Det handlar inte bara om att få lite koll. Det handlar om hur konstlivet skall kunna ta ett nytt initiativ kring de digitala möjligheter som finns idag. Musiklivet har helt egna utmaningar och det är dags att indiebolag av ALLA slag kan mötas för att bygga upp en sund musikindustri där alla får plats och möjlighet att växa. Nu finns initiativet hos majors och utan att skapa motsättningar har vi nu ett momentum där alla kan bli vinnare.

9.4.3 Uppdrag om kulturella och kreativa näringar

Förslag: De kreativa och kulturella näringarna är en viktig del av konstnärernas arbetsmarknad samtidigt som det konstnärliga skapandet har stor betydelse för tillväxt och arbetsmöjligheter i

intelligande näringar. Kunskapen om sambandet mellan konst och näringslivsutveckling behöver stärkas. Tillväxtverket får i uppdrag att fortsatt utveckla analyser och strategier för att stärka kulturella och kreativa näringar i Sverige.

MCR: Vår erfarenhet är att skälet att så få mindre aktörer har jobbat med detta segment men stöd, alla jobbar ju i segmentet, är att utlysningarna varit kortsiktiga, man har riktat sig till för stora projekt och start-up satsningar i vår närhet har inte lyckats ta sig in, varken för dialog eller operativ stödsökning. Därför menar vi att detta är en del av problematiken som bör lyftas in i förslaget.

9.4.4 Svenska projekt i EU:s ramprogram

Bedömning: Det är angeläget att medlen från EU:s ramprogram Kreativa Europa som kommer det svenska kulturlivet till del ökar samt att det fortsatt görs en uppföljning av utfallet under pågående och kommande programperioder.

MCR: Här bör EU-deskerna, vilka gör ett fantastiskt jobb, få betydligt större resurser att nå ut och informera, men framförallt konkret stötta ett urval av de som vågar satsa. Man bör också införa möjligheter att söka stöd för resor och viss arbetstid i utvecklingsfasen, lite enligt den modell som Kulturbryggan gjorde som engångsföreteelse. Annars är det svårt att få utväxling om man vill att de konstnärsnära organisationerna skall orka jobba fram projekt

9.4.5 Stärkt arbetsmarknad genom residensprogram

Förslag: Konstnärliga residensprogram stärker konstnärers arbetsmarknad och bidrar samtidigt till utveckling inom lokalsamhällen och organisationer. Utredningen ser behov av att ytterligare residensprogram inrättas.

Konstnärliga residens inrättas på statliga arbetsplatser genom regeringsuppdrag till myndigheter.

Verksamheten utvecklas successivt med början 2020. Bolaget Tillt tillförs 5 miljoner kronor per år för att vara förmedlande länk mellan myndigheterna och konstnärerna.

Konstnärsnämnden tillförs 10 miljoner kronor fr.o.m. 2020 för en satsning på internationella residensprogram. Myndigheten ska i samråd med Författarfonden pröva möjligheten att inrätta program på områden där det i dag saknas sådana. Nya konstnärliga residens ska också inrättas av Konstnärsnämnden tillsammans med Sida för att stärka en konstnärlig utveckling i Sverige och i biståndsländer.

Kulturrådet, Konstnärsnämnden, Sida och Svenska institutet får ett gemensamt uppdrag att samverka för att främja konstnärernas roll i utvecklingssamarbetet.

MCR: Residens kan se väldigt olika ut och vi menar att man kan titta på modeller som byggs mer för att leda till framtida starkare samverkan där man jobbar mer med väl planerade utbyten i en mer långsiktig strategisk målsättning att skapa konkreta utbyten över tid.

9.4.6 Offentliga inköp av konst

Förslag: När det offentliga bygger bör motsvarande en procent av byggkostnaderna avsättas för satsningar på offentlig konst.

En enprocentregel bör dock kunna vara flexibel och anpassas till de förutsättningar som råder i enskilda projekt.

För att Konstrådet långsiktigt ska få bättre förutsättningar att hävda enprocentnivån på konstnärliga satsningar i den offentliga miljön omfördelas 10 miljoner inom Konstrådets anslag för ändamålet 2019 och 2020. De statliga fastighetsbolagens ansvar för en enprocentregel ska framgå av regeringens ägardirektiv till dem.

Kunskaperna om vilka upphandlingsregler som gäller vid inköp av bildkonst för gestaltning av offentliga miljöer bör förbättras.

Statliga, landstingskommunala och kommunala myndigheter bör i ökad utsträckning inhämta råd och stöd av Upphandlingsmyndigheten.

MCR: Inga kommentarer till detta.

9.4.7 Konstens behov av mellanhänder

Förslag: Konstens behov av mellanhänder har ökat, inte minst på grund av digitaliseringen. De strukturer som finns bör på olika sätt stärkas och kompletteras.

Ett statsbidrag införs för en försöksverksamhet med en allians för konstnärliga upphovsmän under perioden 2020–2022.

Kulturrådet ges i uppdrag att utreda de närmare förutsättningarna att etablera en allians för upphovsmän samt lämna förslag om försöksverksamhetens närmare utformning. För försöket tillförs en ekonomisk ram på 15 miljoner kronor per år.

Uppdraget till centrumbildningarna att arbeta med arbetsförmedling samt kompetensutveckling av sina medlemmar ska förstärkas genom ökade möjligheter för dem att delta i lokala och regionala konstnärliga noder. Genom ett ökat samarbete med landsting och regioner skapas möjligheter för fler konstnärer att kunna bo och verka i hela landet. Det statliga anslaget till centrumbildningarna tillförs ytterligare 10 miljoner kronor 2020.

MCR: Den största frågan för oss och enormt glädjande att detta förslag nu kommer från utredningen eftersom vi själva föreslagit olika modeller för detta sedan stödet reducerades 2011. Vi vill särskilt trycka på de förtroenden med uppdragsgivare som centrumbildningarna skapar och har skapat över tid. Vad gäller upphovspersonsallians så är det viktigt om man också analyserar samspelet med andra konstnärer.

9.4.8 Administrativt myndighetsstöd för konstnärer

Bedömning: Myndigheternas stöd, information och service till konstnärerna behöver förstärkas. Samverkan mellan myndigheterna är angelägen för att förenkla för konstnärer att vara egna företagare och ta ett större ansvar för den egna tryggheten.

Den särskilda avdelningen inom Arbetsförmedlingen, AF Kultur Media, gör en viktig insats för att främja konstnärernas arbetsmarknad och deras sätt att arbeta kan vara en förebild för tillgängliggörande av öppna data på webbsidan. Syftet är att kunna erbjuda fler och mer individuellt anpassade tjänster till företagare.⁴⁵ Konstnärsguiden är en webbaserad guide för konstnärer i skatte och trygghetsfrågor som funnits i sin nuvarande form sedan 2008.

En komplettering av guiden kommer att göras under våren 2018 för att förbättra informationen för konstnärer som söker stöd. Enligt Konstnärsnämnden finns det ett behov av att utvärdera guiden. Det gäller bl.a. samverkan med Tillväxtverket och Bolagsverket och avgränsningen mot verksamt.se.⁴⁶ Utredningen anser att myndigheternas stöd, information och service till konstnärerna behöver förstärkas. En orsak är den förändrade arbetsmarknaden som gör det angeläget att förenkla för konstnärer att vara egna företagare och ta ett större ansvar för den egna tryggheten. Utredningen lyfter i flera avsnitt fram Konstnärsguidens betydelse för konstnärerna. Konstnärsnämndens initiativ till en utvärdering av guiden ligger i linje med utredningens förslag.

MCR: Ett rimligt förslag.

9.5 Konst i hela landet

I detta avsnitt redovisar utredningen sina bedömningar om konstens betydelse i samhället och konstnärens förutsättningar att verka i regionerna. Därefter lämnar utredningen sina förslag om en tillitsbaserad och mindre detaljerad styrning av kultursamverkansmodellen, inkl. förslag till ändring av den styrande förordningen.

Landets kulturarrangörer och konstbildningens betydelse för konstnärernas villkor lyfts också fram.

MCR: Mycket viktigt och ett område med hög utvecklingspotential och hör kulturpolitisk betydelse. Vi ser tyvärr en helt omvänd tendens trots att Stockholm gör lite eller snarare ingenting för i regionen bosatta konstnärer, åtminstone gäller detta på musikområdet. Vi skulle önska att utredningen tydligare lyfter fram att mycket kultur utanför storstäderna arrangeras av amatörer men där professionella kulturskapare anlitas. Det finns en stor kraft i detta men också en potential att utveckla arrangörsledet. Det handlar om bemötande, planering såväl som publikarbete. Även konstnärsdrivna arrangörer bidrar i väsentlig grad till såväl kulturlivets infrastruktur som konstnärligt nyskapande

9.5.1 Konstens betydelse i samhället

Bedömning: Kulturen och konsten har en central betydelse för utvecklingen och sammanhållningen av landet. Kunskapen om och erkännandet av kulturens och konstens kraft och vikten av bildning bör därför övergripande prägla politiken för nationell sammanhållning – ett Sverige som håller ihop andra myndigheter. Initiativ som har tagits för att utveckla Konstnärsguiden och verksamt.se är angelägna.

MCR: Vi har inga synpunkter på detta men använder ofta verksamt.se.

9.5.2 Konstnärens förutsättningar att verka i regionerna

Bedömning: Förutsättningarna för konstnärer att etablera sig och verka i landets regioner behöver förbättras. Konsten bidrar till lokal och regional utveckling och att konstnärer bor och verkar på en plats bidrar till att fler perspektiv tillförs lokalsamhället.

De konstnärspolitiska frågorna har uppmärksammats regionalt på ett tydligare sätt än vad som var fallet innan kultursamverkansmodellens införande.

Regionala och lokala marknader behöver stärkas, bl.a. genom att lokala arrangörer får bättre förutsättningar att betala skälig ersättning till konstnärer och en utvecklad konstbildning inom civilsamhället som långsiktigt stärker efterfrågan på konstnärers arbete.

MCR: Vi instämmer i att regionala och lokala marknader behöver stärkas. Gällande musiklivet behöver detta kopplas till att på bred front stärka arrangörsvillkor som främjar en musikalisk mångfald.

9.5.3 Kultursamverkansmodellen

Förslag: Kultursamverkansmodellen har lett till en positiv utveckling av regionernas kulturverksamhet och

konstnärsperspektivet har börjat utvecklas i kulturplanerna. Det är angeläget att konstnärernas villkor finns med i kommande analyser och utvärderingar av modellen. Den styrande förordningen för kultursamverkansmodellen ska vara tillitsbaserad, mindre detaljreglerande och ge utrymme för nya konstnärliga uttryck. I linje med detta lämnar utredningen förslag om ändring av förordningen (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet. Resurserna till det professionella kulturlivet och konstnärerna i regionerna tillförs ytterligare 25 miljoner kronor fr.o.m. 2020.

MCR: Vi vill betona konstnärernas potential att stärka och skärpa kulturplanerna avsevärt. Vi vill också peka på den strukturella enorma ojämnheten där i många fall en kulturinstitution hotar att kväva övrig verksamhet. Vi vill också peka på att det även i de positiva fall där regionala huvudaktörer skapar ett mycket positivt resultat så ser vi i dessa regioner också mycket negativa utestängingseffekter. Alla regionala system bör utvärderas i relation till transparens och måluppfyllelse. Vi vill också peka på en viss ryckighet i medfinansiering vilket kan hota statligt stöd till viktiga aktörer.

9.5.4 Kulturarrangörer i hela landet

Förslag: *Verksamheten hos de fasta institutioner och ideella föreningar som arrangerar kulturevenemang med konstnärliga framträdanden och utställningar har en stor betydelse för konstnärernas möjligheter för att kunna möta en publik och att försörja sig. Kulturrådet ges i uppdrag att följa upp och redovisa arrangörsledets arbete och göra en fördjupad analys av de villkor som möter konstnärerna.*

MCR: Mycket bra och viktigt förslag.

9.5.5 Konstbildningens betydelse

Förslag: *Den ideella konstbildningen och konstförmedlingen är viktiga delar av konstnärspolitiken. Det statliga stödet till organisationer och föreningar som verkar på området tillförs ytterligare 5 miljoner kronor fr.o.m. 2020. Andra viktiga konstförmedlande aktörer på området är public service-bolagen, vars kulturuppdrag bör följas upp tydligare än vad som skett hittills.*

MCR: Inga kommentarer på detta.

9.6.1 Allmänt om offentligrättsliga ersättningssystem

Bedömning: *De befintliga offentligrättsliga ersättningssystemen, som syftar till att ge konstnärer betalt för utfört konstnärligt arbete, är fortsatt centrala för många konstnärers möjligheter att leva på sitt konstnärskap. Digitaliseringen och andra omvärldsförändringar gör dock att systemen behöver ses över.*

MCR: En självklar strategi, inga kommentarer i övrigt.

9.6.2 Offentligrättsliga ersättningar

Bedömning: *Visningsersättningen till bild- och formkonstnärer och bibliotekersättningen till upphovsmän av litterära verk bör finnas kvar i sina grundläggande former. Även systemet med talboksersättning bör behållas i sin nuvarande form. Utlåningen av fonogram har dock minskat kraftigt och därför bör behovet av fonogramersättning till upphovsmän av musikaliska verk och utövande musiker prövas i särskild ordning. Det bör genomföras en särskild utredning för att pröva förutsättningarna för att bibliotekersättningen även ska kunna omfatta e-böcker. Statens styrning av de olika systemen bör samordnas bättre. Det är angeläget att ersättningssystemen följs upp med avseende på hur utfallet fördelas mellan bl.a. kvinnliga och manliga upphovsmän.*

MCR: Inga kommentarer på detta.

9.6.3 MU-avtalet

Förslag: *För att understryka MU-avtalets betydelse för bildoch formkonstnärer ska fler myndigheter inom museisektorn få i uppdrag att redovisa utbetalda ersättningar enligt MU-avtalet. För att förbättra utställningsarrangörernas och främjandeorganisationernas möjligheter att följa MU-*

avtalet ska det nuvarande anslaget tillföras ytterligare 5 miljoner kronor fr.o.m. 2020.

MCR: Bra förslag

9.6.4 Upphovsrätten

Bedömning: Upphovsrätten är central för konstnärernas möjligheter att leva på sitt konstnärskap. Digitaliseringen har medfört nya förutsättningar för upphovsrätten, vilket innebär att gällande bestämmelser behöver ses över på flera punkter i syfte att stärka konstnärernas ställning och stävja risken för obalans mellan förhandlingsparterna. På nationell nivå handlar det bl.a. om att möjliggöra privatpersoners delning av skyddade bilder genom de digitala plattformarna.

MCR: Mycket stor fråga som är betydligt bredare än bara bilder, gäller så klart ALLT upphovsrättsskyddat material

9.7.1 Konstnär som samlingsbegrepp

Förslag: Begreppet konstnär ska användas i styrdokument och författningar.

MCR: Bra förslag

9.7.2 Bredd, genreöverskridande och flexibilitet

Förslag: De statliga regleringarna av statsbidrag till konstnärerna ska möjliggöra en bred, genreöverskridande och flexibel hantering av bidragen. Alla kända och ännu okända uttryck för konstnärlighet ska omfattas oavsett om de kan eller inte kan sorteras in i en känd konstform.

MCR: En självklarhet men bra att det finns med i förslaget.

9.7.3 Konstnärlig kvalitet som tröskel

Förslag: Beslut om bidrag och stipendier till konstnärer ska grundas på konstnärlig kvalitet och kunna ta hänsyn till mottagarens behov av ekonomiska bidrag. Begreppet professionell konstnär ska förstås i relation till ett yrkesfält.

MCR: Bra formulering.

9.7.4 Både fysiska och juridiska personer

Förslag: Bidrag och stipendier till konstnärer ska kunna sökas av både individer och grupper samt fysiska och juridiska personer. En grundläggande konstnärlig aktivitet är en nödvändig förutsättning för att komma i fråga för bidrag och stipendier.

MCR: Bra förslag.

9.7.5 Tre typer av bidrag och stipendier

Förslag: Statsbidraget till konstnärer ska omfatta arbetsstipendier, projektbidrag och långtidsstipendier. Inom ramen för de tre bidragstyperna ska det finnas utrymme för regeringen och för bidragsbeslutande instans att ange mer preciserade ändamål.

MCR: Rimligt.

9.7.6 Arbetsstipendier

Förslag: Arbetsstipendier till konstnärer får lämnas för att ge en aktiv professionell konstnär en sådan ekonomisk trygghet under en viss tid att denne kan ägna sig åt konstnärlig yrkesutövning utan avbrott eller åt experiment och nydanande inom konstnärlig verksamhet.

MCR: Bra förslag.

9.7.7 Projektbidrag

Förslag: Projektbidrag till konstnärer får lämnas till aktiva konstnärer för målinriktat utvecklingsarbete av mer kostnadskrävande natur som kan antas få betydelse för utvecklingen av konsten i vid mening.

MCR: Bra förslag.

9.7.8 Långtidsstipendier

Förslag: Långtidsstipendier till konstnärer får lämnas för att ge en aktiv konstnär, som under en längre tid dokumenterat konstnärlig verksamhet av god kvalitet, arbetsmässig trygghet för att utveckla denna verksamhet.

MCR: Bra förslag.

9.7.9 Redovisning av bidrag

Förslag: Den konstnär som fått bidrag eller stipendium ska redovisa till ansvarig bidragsfördelande instans hur medlen har använts.

MCR: En självklarhet.

9.7.10 En ny fond för stöd till bild- och formkonstnärer

Förslag: En ny fond för bild- och formkonstnärer inrättas. Den finansieras med en konstavgift om högst 5 procent vid andrahandsförsäljning av bildkonst som inte omfattas av följerrätten.

Avgiften läggs ovanpå köpeskillingen. Fondens medel administreras av Konstnärsnämnden.

MCR: Inga kommentarer på detta

9.8.1 Socialförsäkring och a-kassa

Bedömning: Socialförsäkringssystemen är i många avseenden uppbyggda för arbetstagare med längre anställningsperioder och regelbunden inkomst. Det gäller sällan för konstnärer.

Parlamentariska socialförsäkringsutredningens (PSFU) förslag om ersättningsgrundande inkomst (EGI) och e-inkomst gynnar konstnärerna. Utredningen ser dock behov av ytterligare åtgärder för att öka konstnärernas sociala trygghet. Det behövs tydligare regler för hur sjukpenningsgrundande inkomst (SGI) för enskilda näringsidkare ska beräknas. Detta bör tillsamman med den ekonomiska tryggheten vid sjukdom för konstnärer som har stipendier ingå i beredningen av PSFU:s förslag. På samma sätt bör tiden vid långa stipendier vara överhoppningsbar för a-kassa.

Det är viktigt att beslutsprocesser är transparenta och kontaktvägarna till myndigheter tydliga.

Försäkringskassan bör utveckla dialogen med konstnärorganisationer för att öka tilltron till Försäkringskassans handläggning.

Konstnärerna har behov av bättre information och service för att kunna göra informerade val och utnyttja de rättigheter som trygghetssystemen ger. De instanser som fördelar bidrag, stipendier och ersättningar till konstnärer bör få i uppdrag att tydliggöra och informera om hur olika konstnärstöd påverkar ersättningarna från socialförsäkringssystemen m.m.

MCR: Mycket viktig fråga men inga kommentarer mer än att vi stödjer detta.

9.8.2 Vissa skattefrågor

Bedömning: Vissa skattemässiga hinder för konstnärernas yrkesutövande när det gäller avregistrering av företag, definition av inkomstslag och spridning av inkomst bör undanröjas. Skatteverket bör ges i uppdrag att göra en översyn av dessa skatteregler. Det är vidare angeläget att mervärdesskatten är teknikneutral för likvärdiga konstnärliga uttryck inom hela kulturområdet.

MCR: Inga synpunkter

9.8.3 Friskvård, arbetsskador och rehabilitering

Förslag: Frågan om konstnärers friskvård, arbetsskador och rehabilitering bör belysas närmare. Konstnärsnämnden ges i uppdrag att göra en sådan utredning. Den bör inledas med en undersökning av konstnärers upplevda hälsa för att få en bättre bild av hur stora problemen är för konstnärgruppen.

MCR: Vi menar att detta bör vidgas till att handla om de stressorer som skapar psykisk ohälsa eller andra arbetsutlösta sjukdomstillstånd. Vi har engagerat oss kraftigt i detta, bl.a uttalat oss i olika medier, och i en rad olika sammanhang fört fram vikten av att ta denna fråga på allvar, även internationellt i

Keychangeprogrammet. Nu upplever vi att utredningen fokuserar på avsaknad av rehabilitering och friskvård vilket bara är en del av problematiken även om det är väldigt viktigt.

9.9.1 Förbättrade pensioner för konstnärer

Förslag: Konstnärernas pensioner är överlag låga. Ett problem som kommer att förvärras för de i dag aktiva konstnärerna eftersom många av dem kommer att sakna tjänstepension. En utredning får i uppdrag att fördjupa kunskaperna om konstnärernas pensioner och pensionssystemets effekter för dem. Utredningen ska utreda hur en modell kan utformas som ger samma fördelar som de kollektivavtalade tjänstepensionerna för konstnärer som är verksamma som egenföretagare och/eller har anställningar utan tjänstepension. Insatser för ett livslångt lärande ska också ingå i uppdraget. Dagens pensionssystem bygger på att den enskilde tar ett större ansvar och gör medvetna val. Ett uppdrag att förbättra konstnärernas kunskap om pensionssystemet läggs på Konstnärsnämnden.

MCR: Rimligt

9.10.1 Den statliga styrningen

Förslag: Styrningen av den statliga konstnärspolitiken ska utgå från följande principer:

- Regeringens styrning ska vara på armlängds avstånd och mer tillitsbaserad.
- Detaljeringsgraden i regeringens styrning genom de årliga regleringsbrevens ska minska.
- Huvudinriktningen ska vara att ansvarigt beslutsorgan utformar kriterier för vilka konstnärer som ska vara berättigade att få konstnärspolitiskt stöd.
- Regeringens styrning ska säkerställa konstnärernas kunskaper och erfarenhet tas till vara i större omfattning i förändringsarbete som ligger utanför kulturpolitikens strikta indelning.
- Kravet på samverkan mellan de bidragsgivande institutionerna ska utökas.
- Kulturinstitutionerna ska i efterhand redovisa hur deras användning av resurserna påverkar de professionella konstnärernas arbetsmarknad.

MCR: Absolut, bra och tydligt.

9.10.2 Organisationsstruktur

Förslag: Organisationsstrukturen på konstnärssområdet bör utgå från ett helhetsperspektiv och vara anpassad efter konstnärernas behov. Myndighetsstrukturen har vuxit fram successivt och i praktiken finns det överlappningar och omotiverade skillnader i villkoren för bidragsgivningen bland berörda instanser.

Utredningen föreslår att samverkan mellan de bidragsgivande myndigheterna förstärks och att samarbetskyldigheten enligt bidragsförordningen utökas till att också gälla Musikverket.

MCR: Vi ställer oss helt bakom. Mycket otydliga roller i vissa fall.

9.10.3 Bedömningsgrupper

Förslag: Modellen med konstnärliga bedömningsgrupper vid Konstnärsnämnden, Författarfonden, Musikverket och Kulturrådet ligger i linje med den tillitsbaserade styrningen och ska behållas. De bidragsgivande instanserna ges dock i uppdrag att tydligare kommunicera arbetssättet, mandatlängden och övriga strukturer som råder kring gruppernas arbetssätt.

MCR: Jätteviktigt att referensgrupper med experter finns kvar

9.10.4 Analys och information

Förslag: Konstnärsnämndens uppdrag att bevaka och informera om konstnärernas ekonomiska villkor ska utvecklas. De kvantitativa kartläggningarna ska kompletteras t.ex. med uppgifter om konstnärers inkomster från konstnärliga verksamheter. Vidare bör de alternativa vägar som finns till konstnärskapet synliggöras och analyseras. I detta arbete ska Konstnärsnämnden samverka med Kulturanalys samt med myndigheter på andra politikområden.

MCR: Viktigt att hitta en modell så att denna utredning inte blir en engångsföreteelse.

9.11.1 Konstnärspolitiken budgetram

Förslag: Konstnärspolitikens budgetram ska öka med 225 miljoner kronor fr.o.m. 2020. De ökade utgifterna finansieras genom omprioriteringar inom utgiftsområde 17.

MCR: Inga synpunkter på detta.

9.11.2 Pris- och löneomräkning

Förslag: Samtliga konstnärspolitiskt relaterade anslag inom utgiftsområde 17 ska omfattas av statens pris- och löneomräkning.

MCR: Mycket viktigt för att kunna slippa onödigt osthyvlade i framtiden.

MUSIKCENTRUM RIKS 180830

Helena Martinsson

Ordförande Musikcentrum Riks

Ragnar Berthling

Verksamhetsledare Musikcentrum Öst

Helena Östblom Berg

Verksamhetsledare Musikcentrum Väst

Astrid Selling

Verksamhetsledare Musikcentrum Syd

Johan Björklund

Nationell koordinator Musikcentrum Väst